

KNJIGA ZA DJECU
JOVANA MAROJEVIĆ

KNJIGA ZA DJECU

Jovana Marojević

© ZA SRPSKO IZDANJE IMPRIMATUR, 2026.

© JOVANA MAROJEVIĆ

IZDAVAČ:

Imprimatur d. o. o.

Miše Stupara 4

Banja Luka

info@imprimatur.ba

ZA IZDAVAČA: Boris Maksimović

UREDNIKA: Marija Pejić

LEKTURA: Marija Pejić, Sonja Lero Maksimović

DIZAJN KORICA: Dragana Vasić

GRAFIČKA PRIPREMA: Sonja Lero Maksimović

ŠTAMPA: Skandi s. p.

ZA ŠTAMPARIJU: Mladen Spasojević

TIRAŽ: 500

GODINA: 2026.

ISBN: 978-99976-53-71-0

Sva prava zadržana. Nijedan dio ove knjige ne može se reprodukovati niti koristiti u bilo kojem obliku bez prethodne saglasnosti izdavača.

Jovana Marojević

KNJIGA ZA
DJECU

PLAVE PLOČICE

Terapijski karton: bez dijagnoze, peloidne kupke, Haufeove, galvanske i biserne kupke, podvodna ekstenzija, podvodna masaža, ekspanzionalne i diadinamične struje, elektroforeza, kratki, mikro i ultrakratki talasi, sonoforeza, magnetoterapija, fototerapija, ultravioletno zračenje, elektrošokovi, repetitivna transkranijalna magnetna stimulacija, direktna stimulacija strujama, duboka moždana stimulacija, trepanacija, tople kupke i ledene kupke i puštanje krvi i psihijatar.

Ništa mi ne pomaže.

Između terapija sjedim na hodniku drugog sprata zgrade jer osjećam potrebu za životom, ne, ne, nikakvu potrebu za životom nemam, ali čeznem da posmatram nešto što je živo, što se očigledno pojavljuje i odvija, a ovdje u ogromnoj staklenoj auli koja zauzima trećinu paviljona A drugog sprata, koju mogu da obiđem sa svih staklenih strana, ovdje sve puca od života, gomila zelenog primorskog nasilja, ne nasilja, rastinja, ali skoro kao nasilja, sok šiklja u ogromnim listovima, mogu da vidim bubrenje žila i žilica, kako se napinje korijenje koje izbija iz zemlje i mrsi se, kako život klokoće u njima, mogu satima da analiziram svaku biljku, neke su velike i građene kao drveće, izgleda kao da se čestica Amazona transplantirala u bolnicu i primila se, dobro se primila u njeno tijelo, među stakla i pločice, kao neka greška u građevini, ali neumitna, nasilna greška protiv koje niko ništa ne može, ta stabla i ti listovi žive, a listovi nekih biljaka su veći od mene i zamišljam kako bih mogla da legnem na list, onaj s izlivima šljiva-modrih pečata po sebi, i kako ništa više

od života ne želim osim da legnem na taj list u toploj i vlažnoj staklenoj bašti ovog azila za ludake, tu, uz more, da me prži sunce, da me pere kiša, da uđem u bolničku baštu i ne izađem.

Sad osjećam da me bole listovi. Nekad su trčali, treba im dati livadu, listovi nisu peraja, ne treba im more, listovi rastu usred zgrade i oko moje lijeve i desne cjevanice, a eno ga list koji je veći od mene, postoji takav list, postoji i riba koja je teža od mene, ta riba je imala majku, gdje se rodila ta riba, mislim, i osjećam da me bole listovi, ja imam svoje tijelo i u njemu listove.

Ovdje su litice tako visoke. Klifovi padaju okomito s neba u more. Kad nas izvode u šetnju, sanjam krila. Prolazimo kroz dvokrilna staklena vrata za izlaz iz sanatorijuma. Dvokrilna pluća teške zgrade među nježnim redovima frulastih čempresa. Ljudi su ovdje bez krila. Hodaju uz pratinju, po litici iznad mora. Niko od nas ne bi skočio. Niko ne bi digao ruku na sebe. Kad su me doveli, nakon što su zaključili da mi je postalo gore, nisam se bunila – na ovom rtu tako duboko zašlom u more kao da je bježao što dalje od kopna, dok se nije istegao i istanjio do kraja – nisam se bunila, osjećala sam da ne živim na zemlji, među ljudima. Tih dana su se prvi put obrijali njih dvojica. Svijet je bio bezbijedan.

Svijet je bezbijedan, odavde, s prozora. Sámó saznanje da ovo staklo ne mogu da probijem, na primjer; svijet je uređen, moglo bi se reći da je sve u redu, gradovi imaju uličnu rasvjetu, neki gradovi, mnogi gradovi puni su umjetnosti, na svakom koraku Pijete i Davidi, usputna ljepota za čovjeka i njegove mlade, savršena ljudska tijela u kamenu sa zgrada sredozemnih gradova gledaju na tebe, ili s trgova, i zgrade

se ne ruše, ni mostovi, vrlo rijetko, čovjek o tome nikad ne misli, čak ni avioni s neba ne padaju kako bi morali, kiša pada i prestaje, ljudi se ne sudaraju, osim ponekad u autima, voda cijeli dan teče iz slavine, djeca se igraju u ograđenim dvorištima, postoje ograde da čuvaju djecu, djeca provode dane u zatvorenim sobama; bez obzira na to, majke kupaju djecu prije spavanja, djeca se redovno kupaju na Zemlji, okupanu djecu ljudi nekad kupuju i prodaju, a neka djeca nose pištolje i udišu kokain, djeca sisaju iz majčine bradavice i već tada su ubice, neka djeca, kaos nije u prvom planu, u prvom planu je red, kao ovdje, kod nas, ljudi su mirni i poslušni, u sobama i trpezarijama, kad jedu, i u hodnicima i čekaonicama, poslušno ulaze u kade, u redovima izlaze iz bazena, poturaju noge i ruke za struje i blatnjave kupke, poturaju vene za igle, otvaraju užegla usta za lijekove, i sve ćutke, gutaju i gledaju ćutke, uglavnom u prozore, kako je dobar bio arhitekta, on je znao kad je crtao zgradu ove ludnice pa je svuda postavio prozore, da ludak ima gdje da pusti dušu, znao je, cijeli zidovi i spratovi u staklima, stakleni paviljoni, staklene aule, niko od nas ionako ne želi nikada da izađe odavde, iako ja često mislim na ulice, strme kaldrmisane ulice primorja prije pet ujutru, ugao pod kojim padaju nije nimalo nasumičan, da bi voda pod pritiskom mogla da teče i da se sakuplja gdje treba, na gradskim trgovima, za ljude da se sakuplja, jer voda se sakuplja za ljude i sve se na svijetu pomjera za ljude, mislim na ulice kad svanjava, u pet ujutru ljudi spavaju i ne misle na ulice pa su one moje, osjećam da su zbog toga samo moje, jedino moje te uske ulice Sredozemlja, mislim i na prazne bulevare s deset traka, mislim na saobraćajne petlje u gradovima na vodi, kad je rana zora, kad su putevi prazni i tihi mislim na njih, mislim kako se polazi i stiže nekuda, mislim kako se polazi i ide, i nikad ne mislim na mjesta.

Sinoć je u sobi bilo pakleno, najgori avgust koji sam ovdje doživjela, kao da su u svakom ćošku gorjele vatre, osjetila sam mokru spavaćicu na leđima kad sam pred zoru tonula u san, a sanjala sam da imam noge desetogodišnjakinje, moje noge prije onog događaja. Tijelo mi se ovdje mijenja, ne ličim na ribicu, ne ličim ni na sitnu divljač. Zato sanjam da imam noge kao kad sam imala devet ili deset, prije onog događaja, sanjam lakonogost i mala stopala, hodam i ne osjećam da imam noge, ne dodiruju se, ne dotiču ni pod, neću jesti najmanje pet dana, lebdjeću, lelujaću kao majčina kombuha, moram da se sjetim, to je najmanje što moram, moj karakter bi se potpuno izmijenio kad bi moje tijelo bilo kao nekad, doktor ne vjeruje, naravno, insistira na dobroj dijeti, a moj karakter bi oslabio, razmekšao i primirio se, utihnulo, počela bih tromo da se krećem, sporije da radim i govorim, osjećala bih eleganciju umornog duha, svečano mrtvilo izgladnelosti, ali stalno sam gladna, ja sam ovdje neprekidno gladna, svi ludaci su danonoćno gladni, od svega iz djetinjstva jedino žalim za svojim nogama, i neću jesti zato, sjetiću se kako sam bila lijepa, to je osnovno što sada moram, kako sam bila zategnute kože preko sitnih kostiju lica, široko otvorenih očiju i izazivački postavljenog čela što je krenulo negdje na livadu, moram da se sjetim svega, mekih skočnih zglobova i nogu koje nalaze put, koje nepogrešivo nalaze put koji se još nije utabao i stižu gdje treba, moram da se sjetim kako me zovu da uđem u kuću na ručak, a livada je suviše zelena i sočna i ja ne mogu da uđem u kuću, kažem da ću jesti kasnije i majka se ljuti, a ja nikada ne mislim na hranu, ja sam pitomo tijelo na livadi i mazama džema hranim žbunje, ja nikad ne mislim na hranu i stalno mislim na majku, imam samo svoje tijelo i u njemu divlje zdravlje.

Imam samo svoje tijelo, ali ne žudim za njim kao nekad, na pločicama ispod stola u kuhinji, kad sam imala sedam godina. Više nimalo ne žudim za njim. U ovom panoptikonu nema nikakve intime i ludaci se još više pretvaraju u tijela i tako ispražnjeni od sebe sjedimo u čekaonicama i dok čekamo postajemo krv i ispljuvak a onda se pretvaramo u iglu i blato i struju i pločice, postajemo tijelo ove ustanove, mi, s našim živim očima i kičmama, ovdje mi moje tijelo ne pripada, redovno mu daju instrukcije, kako da uđe u kadu i šta da radi s nogama i rukama, kao da sam ja uopšte tamo, kao da moje noge i moja glava uopšte leže tamo, ali iznenadim se kad vidim da leže, moje noge ipak jesu tamo, i kad se uvjere da je sve u redu sestre napuštaju zaparena terapijska kupatila, navlače prugaste plastične zavjese, a ja ostajem u tišini dimljive vode i mjehurića koji mi stimulišu tijelo, potom sestre i ljekari opet dolaze, diraju me, skidaju, mjere, oblače, ubrizgavaju providne ili žućkaste tečnosti, upotrebljavaju mašine koje su smislili da iz mene izvuku krv i urin kako bi me shvatili, pokazuju mi grafikone, pokazuju mi monitore na kojima moji organi odbijaju da zauzmu pristojan oblik iz udžbenika a moji neuroni šalju razdešene signale, ljekari nemaju strpljenja da čekaju, tjeraju me na pokrete, zagledaju kičmu, glavu i sve pore, zagledaju mozak najviše, puštaju elektrošokove da mi nešto ubiju ili ožive, ponekad puštaju i krv, ne bunim se, jer ovdje ništa nije moje, ni krv, ni misli, ovdje je moje tijelo i sve je u njemu objekat za posmatranje, posmatrač mijenja posmatrano, mijenjaju me, samu sebe drugačije vidim u kadama, bazenima i na pločicama, ovdje nema ogledala, ogledala su opasna, ali vidim odraz u pločicama, iskrivljen i tačan, moje tijelo i njegov odraz su uvijek među pločicama, moje tijelo i njegov odraz su uvijek iskrivljeni, tijelo mi se kreće s ciljem, svaki pokret ima

neki smisao, dobro je kad tijelo ima cilj i smisao, tijelo mi se kreće po paviljonima s ciljem i sa svrhom, hodnici su dugi a na njihovim plafonima ritmično su postavljena duboka udubljenja s matiranim staklima za ulazak dnevne svjetlosti, i svjetlost je izdašna, često stojim ispod svjetlarnika i prepuštam se zracima, čekam silu da me povuče nagore, ali to se nikad ne dešava, paviljoni su u različitim nijansama plavih pločica, nijanse plave, kašmir-plava i kobaltna, ultramarin i pastelna tirkizna, pa plava boja čiste vode i pariska plava, lapis lazuli svuda prošaran zlatnim venama, ponegdje matirane, uglavnom visokosjajne pločice, a zbog blizine mora i otvorenog neba i vodenih terapija u svim paviljonima, zbog onog zatvorenog zelenila i mutnih stakala, zbog dubokog sunca, zbog svega što na svijetu sad postoji u svom obliku izvan ove zgrade, ovdje mi se tijelo osjeća kao riba, kao riba koju je majka rodila između plavih pločica, riba koju je rodila plava materica sanatorijuma.

Pločice ispod kuhinjskog stola nisu bile ugodne za šake, bile su tvrde za sitne kosti mojih prstiju i dlanova, ali su odgovarale licu, tako hladne i nepomične. Kad je lice gorjelo, bilo je mnogo prijatnije biti na ledenoj površini nego na oštrim sintetičkim dlakama tepiha. Cijela ceremonija je trajala kratko: legla bih na stomak, sa šakama između nogu, pritiskajući se o oblina dlana gdje se izdvaja desni palac. Slojevi odjeće ublažavali su sirovost doživljaja, trebalo je da traje, trebalo je da se traži draž, jer ja i nisam znala šta tražim, postupak je uvijek bio nov i nejasan, a išlo se ka slasti, i ne znam šta mi je bilo u glavi – možda scene golih tijela koje sam krišom vidjela u nekim filmovima za koje nisam znala šta tačno rade, prirodna gola tijela sam vidjela, mada sam se krila ispod ćebeta dok majka ne kaže da je prošlo, ili

mi je svojim rukama pokrivala oči, ili možda ideja o namjeri, o namjeri s kojom muškarac može krenuti ka tijelu žene, obučenom ili golom, o namjeri koja ga nagoni da ustane sa stolice i krene ka njoj, o namjeri zbog koje ga ona nepomično gleda, s nemirom koji joj titra na licu, o namjeri zbog koje su i njemu i njoj svi dijelovi tijela prebačeni u krajnju mjeru budnosti i zategnutosti, a to mi je bilo poznato, moje tijelo je bilo takvo na livadi, o namjeri zbog koje će se među njima nešto odviti, nešto što će prethoditi i pratiti rad tijela, i sve će izgledati kao događaj prirode, kao kanjoni i slapovi, kao zanjihani vrhovi visoke trave na ljetnjem vjetru, kao spokojni slojevi sedimentnih stijena nizani eonima u tišini, sve se podešava bez dvoumljenja, kao kost što se lomi, i debela koža srne kad se probode, kao izlazak bebine glave iz majke, pa izlazak tijela i olakšanje i zatvaranje, kao kosmos sa zapetljanim rukama i nogama, kao galop krda divokoza ka tebi dok ti stojiš nepomičan, kao strašna buka, kao sudar, kao neko ko hoće da nešto uzme, neko hoće nešto, nešto tvoje, hoće sve, i tijelo i glavu punu misli i stanja da usisa u sebe, da uzme i ima, da bude njegovo, i ti hoćeš isto to, da se oslobodiš sebe, da daš i tijelo, i glavu punu svega hoćeš drugome da daš, i hoćeš tuđu da uzmeš, zauzvrat – to sam vidjela iza spuštenih kapaka dok sam tražila doživljaj, tamo dolje, da mi ispuni srce i glavu, ovdje gore, i to sam postizala u minut i po na ledenim pločicama.

Bila je to svetkovina ispod stola. Moje samozadovoljavanje nikad nije imalo ništa s tijelom a ponajmanje s užitkom. Ono je bilo potpuni zaborav postignut kroz svoju suprotnost – kroz strašno prisustvo, kroz jedva izdržljivo prisustvo, tako gusto prisustvo u jednoj tački da se svaki djelić mene koji je istovremeno postojao negdje drugdje, u mislima o majci i bolesti ili livadi, vraćao i sažimao, ništa moje nije bilo vani,

ništa moje nije bilo nigdje drugdje, sve se vratilo meni, sve se moralo sakupiti tačno tu, u tačku, da izdrži, da osjeti, da prisustvuje, klokotanje slatkog i kiselog sadašnjeg vremena u nervima. To su bili jedini trenuci stvarnog doživljaja života, s ukinutim vremenom i prostorom, izvan ovdje i sada, izvan tijela, to sam bila ja, tako sam nastajala, tako sam se izgrađivala, narastala, kao prirodna pojava, u koži djevojčice, dok sam ćuteći uživala.

Bila sam sigurna da me ne vide, ali granice mog razuma već su bile uske i opasno se krivile, predstave o prostoru, vremenu i objektima sužene – nisam shvatala da može drugačije. Tome je doprinosilo i nepoznavanje sopstvenog tijela, njegove veličine, njegovih šumova i buke, a naročito nepoznavanje sjenke, i viđali su me, znam da su me viđali, s vremenom se oko te stvari sa mnom u kući obavila neka magla, znala sam po izrazima lica kad bi nenajavljeni ulazili u sobu a ja naprasno prestajala, s dahom ni napola, pitali me šta radim, *ne radim ništa*, i majka mi je jednom rekla da nisam dobra, ja sam ćutala i trudila se da razumijem, iako uopšte nisam znala šta je značilo to što sam radila i zašto nisam bila dobra, primila sam njene riječi kao istinu i ćutala sam, voljela sam močvarnu udobnost ćutanja. Povjerovala sam joj potpuno, povjerovala sam da je to što majka kaže istina, a to i jeste bila istina, ja nisam bila dobra, ja sam bila prljava, unutra i spolja, prljava cijela, prljavih noktiju, očiju i koljena – ja nikad nisam bila stvarno nevinna.

Tako mislim, *nikad nisam bila nevinna*, tačno tako mislim kako kažem, doktore, samu sam sebe razdjevičila čim sam mogla, višebojnom olovkom, ne sjećam se svega, ali mrzjela sam svoj himen, mrzjela sam sve brane da u mene nešto uđe, i malo razblažene krvi je iscurilo kad sam ga probila,

nisam se uplašila, osvrnula sam se oko sebe same na pločicama i nisam vidjela nikog drugog i znala sam da sam ova ja, ovo sve sam ja, sve je moralo ovako, još tada sam znala a znam i sad dok Vam govorim, da ništa moje nije stvar volje, ni ispod stola ništa nije bilo proizvodljivo, nikad, sve je moralo baš tako, i pločice i zemlja i himen i olovka, pločice su zemlja, i ja sam svaka žena, i ništa tu nije bilo autoerotsko, upotrijebili ste pogrešnu riječ, to nije bila čežnja za sobom, iako je tako ponekad izgledalo, ja sam uvijek željela nešto izvan sebe, nešto sveobuhvatno, to je bila čežnja za sjedinjenjem s početkom iz koga smo istupile kad su nas rodile i čeznemo da mu se vratimo, za okruglim čeznemo, za trbuhom što obuhvata, svaka od nas u uroborskom incestu sa sobom, što čezne za svojim repom, svojim udovima i jezikom, za svojom glavom, što čezne za nečim većim i boljim od sebe, svaka od nas za boljim čezne, za dobrotom čeznemo, dobrotom od koje se plače, od koje smo srećne kao što smo tužne, svaka žena kao prva žena što je rodila drugu, koja je na Zemlji tada bila tužna kao ja, jer jedino tugu osjećaš dok rađaš.

Tako sam već na početku shvatila da sam bolesna, od bolesti koja ima svoju šifru u nomenklaturi dječjih oboljenja, koja ima svoj naziv na latinskom i složenu proceduru liječenja, i često i dugo sam zamišljala kako ću se jednog dana liječiti od toga, od te bolesti koja je, iznad svega, bolest stida, jer takav je bio ton tišine majke i oca, ton ulaska i izlaska bez riječi, ton soba i zidova, ton kade i kreveta i pločica – sramota. U to saznanje sam ušla kao u svoju strašnu pećinu, to sam nosila cijelog djetinjstva kao živi proždrljivi pijesak oko mojih tankih nogu, nikad nikom to nisam rekla, nikom, nikad, vjerujte mi, ne, ni sestrama, ni kad je majka umrla, nikom nikad, to je za mene bilo tako strašno, tako teško, kao

meki kamen u grudima, nikom nisam ništa rekla, i nije to bio kamen u grudima, to je bila sluzava gumena smeđa opna oko cijelog mog tijela, naročito stopala, zbog koje sam se jedva kretala i jedva mislila, koja mi je svaku radost kvarila, ništa nije moglo biti bezazleno i blistavo, škripavo i zasljepljujuće bijelo, sve mi je unaprijed bilo uništeno, bila sam djevojčica što iz najdublje dubine, s dna okeana, izmrcvarenih pluća izlazi na obalu vukući mrežu kojekakvih stvorenja, tvrdih i mekih oklopa, tamnih boja, Zemlji nepoznatih stvorenja, izopačenih lica i udova, bez očiju i bez usta, od kojih se svi gledaoci zgražavaju do povraćanja, s algama i morskom travom upletenom u nerazmrsiva klupka, djevojčica što izlazi iz vode s grebenom umjesto kičme, djevojčica što ne zna šta sa srcem ni s vazduhom.

Zato volim da zaranjam duboko. Zato volim plave kade pune vode i plave sobe pune plavih kada punih vode za pacijente. Danas je utorak, imam terapiju toplom kupkom pred san, za bolji san, u emailiranoj kadi s grifonskim nogarama. Voda se njiše – neko je maločas dodirnuo. Sestra, mislim. Na površini su nekolika grozda jorgovana koji smo imali ispred verande i desetak ribica se kreće kroz vodu, sporo kružeći. Ili zamišljam. Svjesna sam da nisam pouzdana. Zamišljam.

Zaranjam lijevu nogu, toplo je. Sporo je uranjam, trudim se da ličim na ribice, trudim se da ne znam šta je voda, ulazim cijela, zaranjam i glavu, trudim se da nemam pluća, ne smijem da otvorim oči, ribice me dotiču, imam jedino svoja čula, voda je dobra, gledam sebe odozgo, kosa mi je kao alga prenamnožena oko lica, kao kombuha, u tegli od pet kila, na suncu roditeljske sobe je rasla, na suncu boje uprženog šećera, i majka je pila, pila je da bi ozdravila, kombuha se obnavljala i množila, bila je besmrtna i trebalo je to

da prenese na majku, imam tijelo kombuhe, imam zdravu kožu i lice, ja sam dio prirode, ja sam besmrtna, jedna ribica me ugriže, izronim i udahnem. Pločice su plave oko mene. Ležim u vodi i mislim, *ne postoji takva stvar kao nevinost djetinjstva*, u onoj knjizi sam jutros pročitala, i tako je, otkad sam otvorila oči ja nisam bila nevinna i ništa oko mene nije bilo lako i slatko pod jezikom, bilo je hladno i glatko i tvrdo, kao smeđe pločice ispod kuhinjskog stola, voljela sam te pločice, i ivicu plave kade sam voljela, bila je obla, koristila sam je za užitak, naslonjena rukama i karlicom na nju, držeći svoju težinu, dok mi je tijelo bilo dovoljno sitno i dok su noge mogle da se protežu u gore-dolje potezu, kasnije više nisam mogla, porasla sam, i lavabo sam jednom probala, nagnula sam se preko njega do ogledala, prvi put sam se tu poljubila, bilo je veličanstveno, vidjela sam joj odraz, gledala sam je, krupnih očiju, sitnu divljač zategnutog bijelog lica s ožiljkom na obrvi, i nepovratno sam se zaljubila, pala u dubinu, jezero se otvorilo između mene i nje u ogledalu, bila je tužna i bila je oštra po ivicama, usne su joj sijale od pljuvačke, naslonila sam se na lavabo i nagnula se da joj priđem bliže i ona je krenula ka meni, nepovratno tragična, nasmijana, s dva kosa oka me gledala, stooka, jedva sam otvorila usne i pustila jezik da izađe, htjela sam da je osjetim tako, jezikom, i osjetila sam je, njen jezik isti kao moj, mali mesnati hrapavi šiljak, nije se izmakla, nisam ni ja, i onda se lavabo sručio na pločice pod nama, u jezero se rasulo hiljade plavih komada, bilo je bioskopski bučno i bila je materična tišina i ja sam nastavila da je ljubim i ona mene, i nikad niko više nije imao tako sladak jezik, krotak i tužan, tužan i mek, mek i opasan jezik, kao ona i kao ja, i sad mi je muka, muka mi je što se na svijetu nije našao niko da izdrži sa mnom, niko kao ona.